

F. CIRKL ZSUZSA

Erkölcsi infernó Párizsban?

A francia királyok kéjlokától a királygyilkosság miatt kiutasított kislányig

Várossy Jucika mindössze négyéves kislány volt 1934 tavaszán, akinek még – korából kifolyólag – halvány fogalma sem volt a világ nagy dolgairól. Szülei, nagyszülei rég elsiratták a hazavesztést, és ha nehezen is, de kezdtek beleszokni a kezdetben elviselhetetlennek tűnő helyzetbe. Igaz, akkor már a Délvidéken az utcán is meg mertek szólalni magyarul az emberek, de magyar zene csak a hatóságoknál tett előzetes bejelentés s az onnan kapott jóváhagyás birtokában csendülhetett fel, akkor is csak zárt körben, négy fal között. Nos, Jucikát a Pesten élő szülők lehozták Zomborba, a nagymamához és a nagypapához egy kis vidéki levegőt szívni. A tündérien szép kisleány vígan töltötte napjait, s legfőljebb a nagyszülők érthetetlen felindulásából sejthette, hogy nem kis dolognak számít az, hogy meghalt a király. Azt persze nem tudhatta, mit jelent a merénylet szó, azt viszont igen, hogy egy király halála mégsem hétköznapi esemény, hiszen a népmesékből ismerte Mátyást, az igazságost és azt a Nevenincset is, aki agyafúrt módon kísérel meg elsózni a már-már nyakára öregedő királyleányt. Gyermekei naivitással ezek közé sorolta be Sándort is, akinek a halálhíre csakugyan felkavarta a kedélyeket. Futótűzként terjedt a királymerénylet következtében bekövetkezett jobblétre szenderülésének a híre.

A merényletet követő napok egyikén Jucika nagypapája azzal tért haza a városból, hogy „Jucikát kiutasították az országból”. „De hát Jucikának semmi köze a merényletkez...” – ámuldozott a nagymama legalább olyan naivitással, amilyen az unokáját jellemezte. „Bizony, Jucika nemkívánatos személy lett. Huszonnégy órán belül el kell hagynia az országot. Minden idegen állampolgárt kiutasítottak, s Jucika is közéjük tartozik.”

A nagymama sehogyan sem értette, miként vonatkozhat egy ilyen rendelet a négyéves gyermekre, azt meg végképp nem fogta föl, hogy a határon senki nem mehet ki, tehát a csöppnyi gyermeket egyedül kell útnak eresztetni abba a nagyvárosba, ahová azokban a napokban sem üzeni, sem táviratozni egyszerű halan-

dónak nem lehetett. Ilyen körülmények közt azonban nem lehet kétségbeesni, mert minden perc drága, s a leleményes ötlet még megmentheti a helyzetet. Tudta ezt jól Jucika nagyanyja, s azon nyomban cselekvéshez látott. A legerősebb vászonlepedőt darabokra szabta, mindegyik kockára ráírta nagy betűkkel: „Várossy Jucika vagyok, négy éves, az anyukámhoz utazom Pestre, kérem, segítsenek”, s a rongydarabokból egyet-egyet rávarrt unokája ingére, kabátjára, kiskosarára. Mire kiértek a vasútállomásra ott már tolongott a tömeg, ami alaposan ráijesztett az addig bátorságot mímelő nagypapára. Jucikát egészen a határig kísérte, onnan pedig néhány bizalomkeltő utastársra és sorsára bízta.

Jucika ma sem tudja, milyen módon értesült a sajtó az ő érkezéséről, de amikor Pesten leszállt a vonatról, villogtak körülötte a fényképezőgépek vakui, úgy fogadták, mint egy sztárt, s az aggodalomtól halálsápadt mama is ott várta, tárt karral.

Várossy Jucika fotója a kabátjára varrt szöveggel bejárta az egész világot, még a londoni lapok is közölték, valami ilyen címmel: „Ettől a kislánytól félnek!”

A kislány csak felcseperedve tudta meg és sokkal később értette meg, miért kellett sebtében elutaznia a nagyszülőktől, akkortájt, amikor nagybátyja néhány évre „eltűnt” s akkor tért haza, amikor ő már csaknem elfelejtette. Jani batya magyar katonaként került orosz kézre, s lévén a háborúnak vége, az oroszok felkínálták Titónak az akkor már ismét jugoszláv állampolgárokra vált magyar hadifoglyok átadását. Titónak azonban úgy látszik nélkülük is elég gondja volt, s azt üzenté vissza a ruszoknak, nem tart igényt a magyar foglyokra. Az orosz tiszt kijelentette a Pesttől északra elfogottaknak, hogy leviszik őket Szegedre, s utána menjen, ki merre lát. Bevagonírozták őket, s elindult a szerelvény. Két nap után kezdett gyanússá válni a dolog, egy hét után pedig már mindegyik tudta, hogy a vonat a szülőföldtől nagyon messze zakatol. Három évet húzott le Szibériában, s minden bizonnyal haza sem tér, ha néhány szerencsés körülmény nem játszik

a kezére és nem olyan edzett, hogy kibírja a káposztaleveses trakta mellett végeztetett rabszolgamunkát.

Várossy Jucika története nem egyedülálló (sőt!), de annyiból mindenképp érdekes, hogy a róla készült fotókra annak idején fölfigyelhetett úgymond az egész világ. S a cikk olvastán, a kép láttán felébredő döbbenet vajon meddig tartott? Pedig ennek a kislánynak a történetében és a beszédes fényképeken ott volt a trianoni tragédia minden velejárója és következménye, s talán csak a pusztá szerencsén múlt, hogy ez a történet jól végződött, szinte mesébe illőn: a kiutasított, nagyszülei mellől elparancsolt négyéves kislány anyja karjában pihenhetette ki az út fáradalmát.

Megkésett a nyugati sajtó ezzel a cikkel, Várossy Jucika sztorijával, mégpedig sokat késett, megbocsáthatatlanul sokat, s mint mindig, akkor is pongyolaság jellemezte. Ugyanez a szenzációhajhász nyugati sajtó 16 évvel korábban hatalmas összegeket zsebelt be az uszításért. A magyarországi és amerikai Védőkar Mozgalom trianoni határozatokat fölülvizsgáló nemzetközi tudományos bizottságának vizsgálati anyagában, Henri Pozzira, a trianoni tanácskozás részvevőjére hivatkozva olvashatjuk, hogy a nagyhatalmi célok kiszolgálásáért a Temps 4 milliót, a Journal de Débats 200 ezret, a Figaro 100 ezret, a Daily Mail 1 millió fontot, a Gaulois 30 ezer, a Radical 20 ezer és négy reggeli lap 75-75 ezer frankot kapott. Nem tudni ki mindenki részesült még azokból a megvesztegetési pénzekből, amelyek a közvélemény átállítását célozták 1918-ban, de talán már jóval korábban is. A már említett bizottság megállapítása szerint Románia 10 millió aranyat, Szerbia úgyszintén 10 milliót, s feltételezések szerint a többi utódállam még ennél is nagyobb összeget „adományozott”, s nem vitás, hogy ezt egyik sem tehette önerőből, valakik hathatósan támogatták őket.

Hihetetlen, hogy mindez megtörténhetett, s még hihetlenebb, hogy ennyi idő után is alig tudunk róla valamit, nemcsak mi, a legérintettebbek, de mások sem, pedig a trianoni szerződés nem csak a magyar nép és országának sorsát pecsételte meg, hanem az általunk évszázadokon keresztül tatártól, töröktől oltalmazott keresztény Európáét is.

De tetézhető e bizarr történelmi színjáték pikáns részletekkel is, ugyanis bebizonyosodott, hogy a francia királyok kéjlokában a hely szellemének megfelelő körülmények is adódtak, nevezetesen: a területeket megkaparintani szándékozók saját hazájuk előkelő társasági hölgyeit is bevetették „minden eshetőségre”, ha netán meginogna valamelyik „ítélőbíró” kezében a toll, s ma már az sem titok, hogy ezek a valóban ámulatba ejtő hölgyek nem csak teával és aprósüteménnyel kedveskedtek a marcona politikusoknak. Madame Alexandrenak s az öt nyelvet beszélő kis Dorinának a történelmi szerepét a hatalom birtokosai nem látták jónak kitergetni, hiszen még a pajzánkodással szemben oly elnéző franciák sem vették volna jó néven a Hotel des Reservoirs-ban, a Maximban, a Park Monceau-ban és a Champ Elyséen zajlott bájolgásokat.

Ennyi idő távlatából feltétlenül szükséges lenne a legapróbb részletekig feltárni a történeteket, meg nem feledkezve a budoár-történetekről, hiszen az alapos tényfeltárásig csak találgathatjuk, mekkora szerepe volt a gyengéd női kezek simogató melegének országunk s népünk szétpackázásában. Mára a nyilvánosság is hozzáedződött a dekameroni történetekhez, hiszen az anyaország kereskedelmi adói folyamatosan „egyenes adást közvetítenek a kuplerájból”, talán sorunk története is számot tarthatna a nyilvánosság érdeklődésére.